

YAŞAMIN İÇİNDE, KAPSAMIN DIŞINDA MÜHENDİS OLMAK..

Musa Çeçen

TMMOB Yüksek Onur Kurulu Üyesi

Elektrik Dağıtım Şirketlerinde “kapsam dışı personel” olarak çalışan meslektaşlarımız için zor günler geldi dayandı. Bugün yaşanan olumsuzluklar; sorunun özünü kavramak, verilecek mücadelede nerede saf tutulacağına ve birlikte nasıl yürüneceğine yönelik ipuçları sunmaktadır.

Her şey kapitalizmin yeni liberal düzen adı altında yaşamı allak bullak ettiği dönemde başlamıştı. Bu yaşananlar; Fordizmin kol gezdiği, emeğin değersizleştirilip sıradanlaştırıldığı, alın terinin ucuza kapatıldığı, bir krizden çıkmadan diğerine devrildiğimiz karabasan yılların devamıydı.

Özelleştirme ve piyasalaştırma kavramı allanıp pullanarak topluma sunulmuş, kamu hizmetlerine ayrılan kaynaklar kısılarak, hizmet kalitesi bozulmuş ve özelleşme bu yolla halk nezdinde tek çıkar yol olarak dayatılmıştı.

İşte böyle bir süreçte emeğin esnekleştirilmesi ve iş güvencesiz çalışma koşullarının dayatılması artık mühendisler için de geçerliydi. Zira Elektrik Dağıtım Kuruluşları şirketleştirilerek Ticaret Kanunu kapsamında özelleştirme için hazırlanmıştı. Böyle bir süreçte kafa ve kol emeğiyle çalışan emekçilere gereksinim vardı. Ancak bu gereksinime karşılık her an iş akdinin feshedilebileceği bir yasal düzenleme yapılmıyordu!

İşte 2003 yılında başlayan bu süreçle 2009 yılına kadar 4046 Sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun’la “kapsam dışı personel” ola-

rak zikredilen 4857 sayılı İş Kanununa tabi mühendis personel istihdamı gerçekleştirildi.

2003’lü yılların başlangıcında bu statüde istihdam edilen meslektaşlarımızla çoğu kez temas kurma yönündeki girişimlerimize çok az sayıda meslektaşımız yanıt vermişti.

Kapsam dışı personel olarak sendikal örgütlenme dışında tutulan, diğer bir deyimle “sendikal haklardan mahrum işçiler” ileride özelleştirilecek dağıtım şirketlerinde ya düşük ücrete razı olarak çalışacak ya da rahatlıkla iş akdi feshedilecek kişiler olarak kurgulanmıştır.

Ülkemiz mühendislik birikimi özelleştirme ve piyasa kavramıyla ağır darbe almış, yok olma riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Ülkeyi yönetenler; elektrik dağıtımını ve işletmesinin el yordamıyla yürüdüğünü, bunun da ağırlıklı olarak ‘kapsam dışı personel’ e borçlu olarak gerçekleştirildiğini gözden kaçırmış görünmektedir.

“-demeye de dilim varmıyor ama kabahatin çoğu senin, canım kardeşim!”

Nazım Hikmet’in bu sözleri doğru olmakla birlikte bugün, 12 Eylül dar-

becilerinin taşeronluğunda kapitalizmin toplum mühendisliği projesinin hayata geçirildiğini tespit etmek zor değildir. İşkence, kan ve ölümler sahneye koyulan bu tragedya; hayatın her alanını ters yüz etmiş, birey kavramı öne çıkarılarak çalışanlar politikadan koparılmış, siyasetten arındırılmış toplum dinamikleri örgütsüzlüğe mahkum edilmiştir. Görece ülkede en büyük emek örgütü gibi görünen yapılar ise yönetimlerinde yaşanan seçkinci yaklaşımla emek mücadelesini iktidara yakın olarak sürdürmeyi marifet sayarak sürekli kan kaybetmiştir.

İşte böyle bir iklimde yetişen birçok meslektaşımızın TMMOB ve odalarına bakışında da bu izleri görmekteyiz. Zira lise yıllarından başlayarak üniversite yaşamları siyasetten ve politikadan arındırılmış bir ortamda geçen bir çok meslektaşımızın yaşanan siyasal ve politik iklimi kavramaları zorlaşmaktadır. Diğer yandan okul sonrası işsizliğin karabasanında yıkılan hayalleri de eklendiğinde hayata verdikleri tepki ya da tepkisizliği anlamak oldukça zor ve karmaşık tahliller gerektirmektedir.

Bugün elektrik dağıtım şirketlerinin neredeyse tamamı özelleştirilmiş, çok azında son imzaların atılması ve devirlerin gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Kamuya ait bu şirketlerde çalışanlar bugünlerde gerilim ve gelecek kaygısı içindedirler. Kapsam dışı çalışanlara başka kamu kurumlarına geçiş hakkı tanınmayarak, seçenek bırakılmamaktadır.

Bir çoğu TEDAŞ'ta yöneticilik, kontrol, ilçe işletme şefliği gibi ağır sorumluluk içeren görevleri de yürütmüş meslektaşlarımız, adeta özel şirketlerin çıkarlarına uygun olarak yapılan düzenlemeler sonucu "tepsi içinde" sunulmaktadır.

Çözüm var mı?

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca (ETKB) yapılan bir çalışmanın (10 Şubat 2010 tarih ve B.15.0.HKM.10.01/680 sayılı yazı ile) TEDAŞ, TEİAŞ, EÜAŞ, AKTAŞ, ÇEAŞ ve Kepez A.Ş.'de toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında tutulan personelin, 399 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname'ye Tabi Sözleşmeli Pozisyonlara Atanmaları Hakkındaki Kanun Tasarısı'nın yasalaşması için Başbakanlığa gönderildiği bilinmektedir. Ancak özel-

leşirmenin altyapısı olarak yapılan bu düzenlemenin çıkarılması pek olası görünmemektedir.

Bu durumda çalışma yaşamını düzenleyen yasalar ve ülkemizin de imzalamış olduğu uluslararası düzenlemelerin takibi ve çalışanlara yönelik olumsuzlukların giderilmesi için topyekun mücadeleye gereksinim bulunmaktadır.

Böyle bir mücadele verilmemesi halinde kapsam dışı personel olarak çalışan meslektaşlarımızın sömürü düzeni içinde varlıklarını sürdürmeleri giderek güçleşecektir. Buna karşı duruş ise ancak örgütlü bir mücadele pratiği ile sağlanabilecektir.

Bu mücadelenin ilk adresi ise Anayasal bir kurum olarak TMMOB çatısıdır. Diğeri ise sendika çatısı altına girmektir. Zira kapsam dışı personel olarak adlandırılan

işçi statüsü ile istihdam edilen meslektaşlarımız Anayasal hak olan örgütlenme özgürlüğünden mahrum bırakılarak sermayenin talepleri yerine getirilmiştir.

Diğer yandan yakın zaman önce Telekom özelleştirilmesi sırasında 25 Temmuz 2005 tarih ve 2005/9146 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 190 sayılı K.H.K. kapsamında bulunan kurum ve kuruluşların boş memur kadrolarına kapsam dışı personel nakilleri yapılmıştır. Yine Çaykur'da 24 Nisan 2007 tarih ve 2007/12059 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kapsam dışı personelin 399 sayılı KHK'nin 3/c maddesinin sözleşmeli personel kapsamındaki kadrolara atanarak nakilleri gerçekleştirilmiştir. Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş.'de de kapsam dışı personelin benzer uygulama ile nakilleri yapılmıştır.

Yukarıda verilen örneklere karşın TEDAŞ çalışanı kapsam dışı personelin benzer bir uygulamadan yararlanması önüne engel çıkarılması manidardır.

ETKB'nın ilgili kurumlardan bilgi ve belge toplayarak yasa taslağı hazırlaması, mevcut güncel sıkıntıyı Başbakanlığa iletmesinin, tüm elektrik dağıtım anonim şirketlerinde çalışan meslektaşlarımızı etkilediği ve büyük bir sevinç yarattığı bilinmektedir. Ancak 10 Şubat 2010 tarihli yasa taslağı üzerinden tam bir yıl geçmiş olmasına karşın, elektrik dağıtım kuruluşlarının özelleştirme ihalelerinin (Aras hariç) tamamlanmış olması ETKB tarafından hazırlanan kanun taslağının samimi-yetsizliğini ortaya koymaktadır. Zira bugüne değin konu ile ilgili herhangi bir açıklamanın yapılmamış olması da geçiş döneminde mevcut personele moral desteği üretmek ve geçiş sancılarını azaltmaktan öte bir anlam taşımadığını göstermektedir.

Çare; tüm çalışanların kendilerine reva görülene değil, insanca ve onurlu bir yaşam için, sömürüye katlanmak yerine direniş için demokratik hak arama mücadelesi saflarında yerini almaktan geçmektedir. Jean Paul Sartre'in dediği gibi; "İnsanın özgürlüğü, kendisine yapılanlara karşı takındığı tavırdadır." ◀

